

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KÄYTÄNNÖN JÄRJESTÄMISEEN LIITTYVÄT LINJAUKSET KEURUULLA

1. OPPIMISEN KOLMIPORTAINEN TUKI

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään koulupäivään, joka muodostuu mm. laadukkaasta perusopetuksesta, kasvua ja kehitystä tukevasta toimintakulttuurista, yhteisöllisyyden kokemuksesta ja toimivasta kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Emotionaalisesti ja fyysisesti turvallinen oppimisympäristö tukee oppimista monin tavoin ja vähentää oppimisen esteitä.

Oppilas saattaa kuitenkin tarvita oppimisen avuksi tukea joko tilapäisesti tai pitkäaikaisesti. Oppimista ja koulunkäyntiä voidaan koulupäivän aikana tukea erilaisilla tukitoimilla. Puhutaan ns. kolmiportaisesta tukijärjestelmästä, jossa tuen tasot ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. Erilaisia tukimuotoja voidaan käyttää kaikilla kolmella tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Tukimuodoista pyritään löytämään ne, jotka hyödyttävät oppilasta parhaiten. Varhaisen tuen ja varhaisen puuttumisen periaatteen mukaan oppilaalla on oikeus saada tukea oppimiseensa heti, kun tarvetta siihen ilmenee. (kts. POL 30 § 1 mom).

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen arviointi on pääasiassa luokanopettajan, aineenopettajan ja erityisopettajan vastuulla. Opettajat hankkivat tietoa tuen tarpeesta mm. havainnoimalla, alkukartoituksilla, kokeilla ja testeillä sekä huoltajalta. Huoltaja voi myös ehdottaa tuen järjestämistä.

Oppilaalle järjestettävä tuki suunnitellaan monialaisena yhteistyönä. Huoltajalle ja oppilaalle annetaan tietoa tukitoimista. Oppilaan tarvitsemien tukitoimien suunnitteluun osallistuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta riippuen oppilas itse sekä huoltaja, asianomaiset opettajat ja koulunkäyntiavustaja. Tukitoimien järjestämiseen ja käytännön toteuttamiseen voivat osallistua opettajat, koulunkäyntiavustaja ja/tai rehtori. Tarvittaessa tuen tarpeen arviointiin, tuen suunnitteluun, järjestämiseen ja seurantaan voivat osallistua opetushenkilöstön lisäksi myös koulun muut asiantuntijat, kuten kouluterveydenhuollon henkilöstö ja koulupsykologi. Tiivistä yhteistyötä tehdään mm. sosiaalitoimen eri toimijoiden, terveystoimen psykologien ja terapeuttien kanssa.

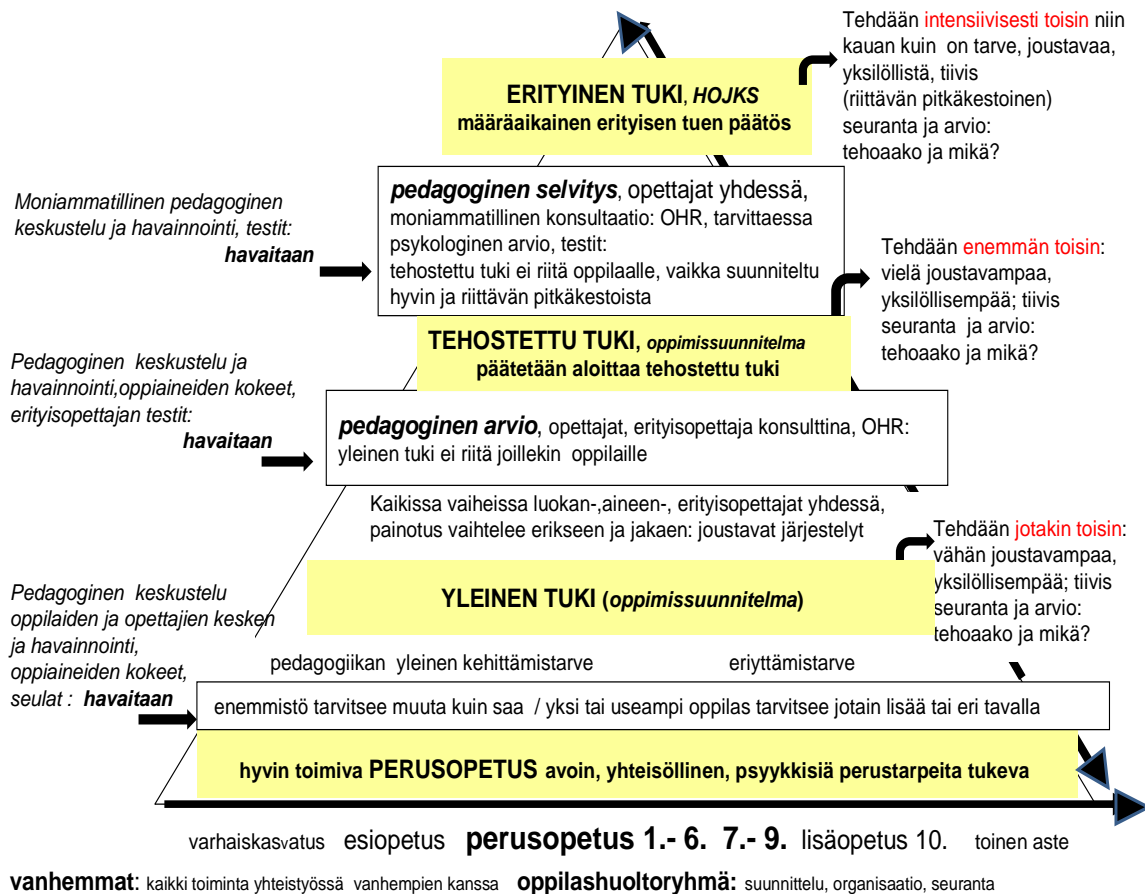
On tärkeää, että oppilaan tarvitsema tuki jatkuu saumattomasti koko kouluajan. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen.

Tuen järjestämisen tavoitteet ja periaate

Keuruun kaupunki vastaa oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämismahdollisuuksista. Tuen kannalta keskeistä on ryhmä- ja luokkakoot, riittävä henkilöstö sekä tukimuotojen riittävä resursointi. Tuen järjestämisessä noudatetaan lähikouluperiaatetta. Lähikouluperiaatteen mukaan tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Lähikouluperiaatteenlähtökohtana on inkluusio, ajatus jokaisen oppilaan oikeudesta olla lähiyhteisönsä tasavertainen jäsen ja osallistua sen toimintaan.

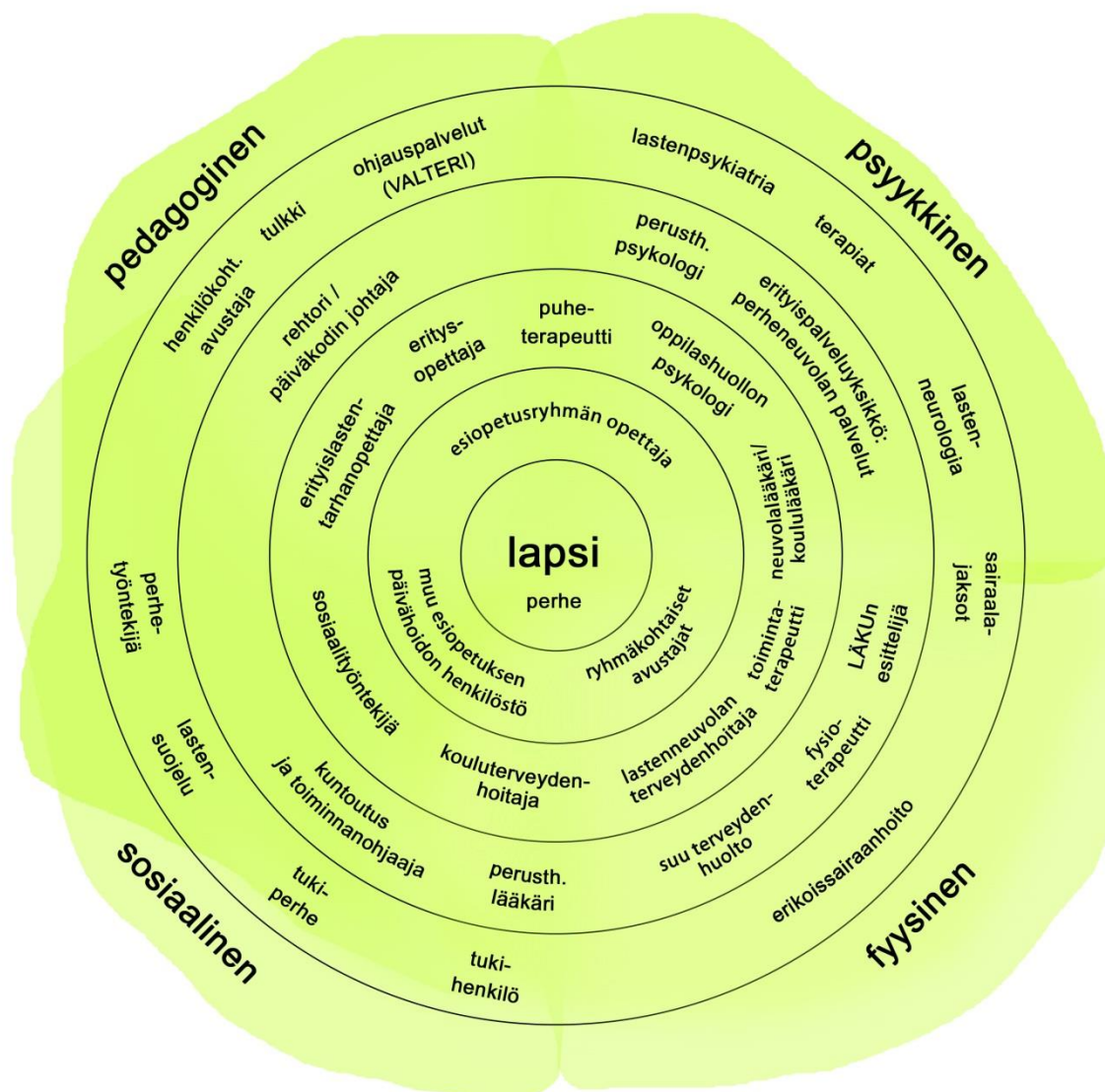
Lähtökohtana on myös tukipalvelujen tuominen oppilaan luokse ja opetuksen järjestäminen siten, että jokainen oppilas saa riittävän ja oikea-aikaisen tuen oppimiselleen ja muulle kasvuun. Toimintatapoina ovat mm. eriyttäminen, joustavat järjestelyt ja yhteistoiminnallisuus. Lähikouluperiaate edellyttää moniammatillista ja poikkihallinnollista yhteistyötä.

Tuen rakenne

Kuvio 1. Tuen kolmiportaisuus ja tukitoimien asteittainen vahvistuminen. (Helsingin yliopiston Kehittävän arvioinnin keskus, 2010)

Tukitoimien jatkumo

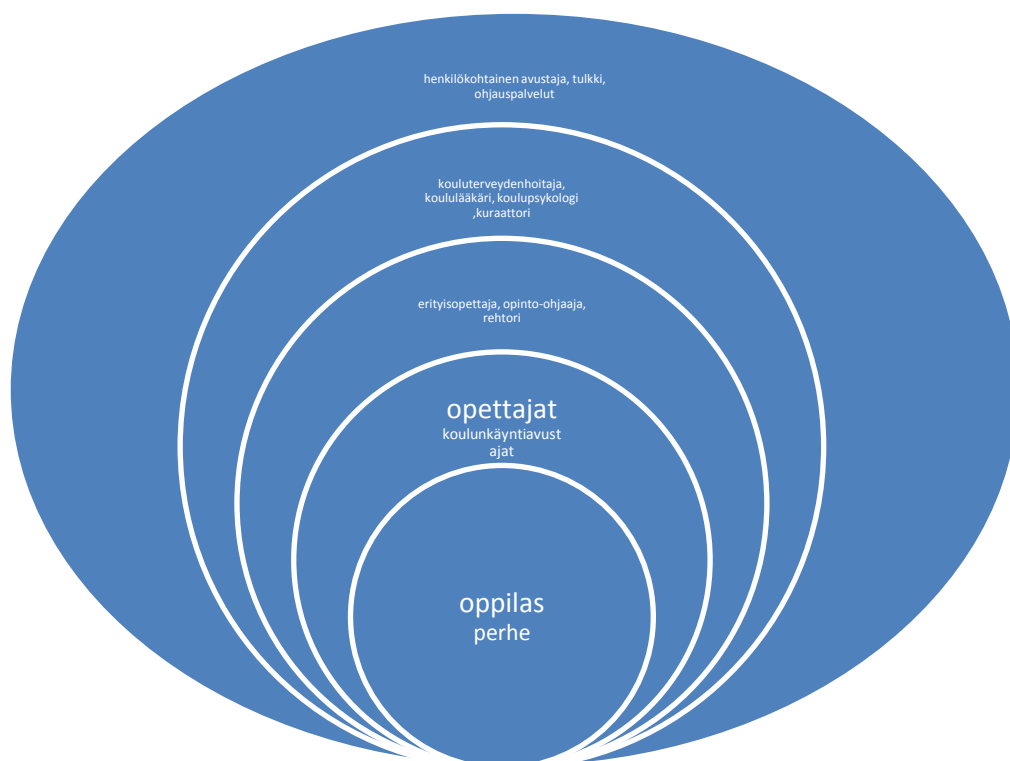
Kuvio 2. Oppimisen ja koulunkäynnin monialainen tuki esiopetuksessa

Tukitoimet esiopetuksessa

Esiopetuksen aikana annettavasta tuesta ja sen järjestämisestä on tarkemmin kerrottu esiopetuksen opetussuunnitelmassa. Esiopetuksen tukea voi kuvata myös kuviolla, jonka keskiössä on lapsi ja hänen perheensä. Esikouluikäinen lapsi saa tukea kasvulleen ja oppimiselleen esiopetuksen ja päivähoiton henkilöstöltä (ensimmäinen kehä ympyrän keskeltä).

Lapsen oppimisen ja koulunkäynnin tuki on kuvattu seuraavana (päivähoitokehän ympärillä oleva kehä). Lapsen tuen tarve arvioidaan huoltajien kanssa yhteistyössä asiantuntijoita konsultoiden. Tukitoimet suunnitellaan huoltajan ja lapsen iän huomioon ottaen myös lapsen suostumuksella koottavassa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti lapsen kanssa työskentelevistä ja lapsen läheisistä sekä tarvittavista asiantuntijoista.

Kolmas kehä kuvaa sosiaalitoimen, terveystoimen ja koulutoimen palveluita, joita esikouluikäinen lapsi voi tarvita. Uloin neljäs kehä kuvaa erityispalveluja, joita vain muutamat lapset tarvitsevat.

Kuvio 3. Oppimisen ja koulunkäynnin pedagoginen tuki perusopetuksessa

Tukitoimet perusopetuksessa

Sisäkkäiset kehät kuvaavat oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Sisän ympyrä kuvaa oppilasta ja hänen perhettään toiminnan keskiössä. Seuraavilla, keskustasta ulospäin olevilla kehillä esitetään tuki jokaista oppilasta koskevasta arjen toiminnasta erityispalveluihin, joita tarvitsee ainoastaan osa oppilaista.

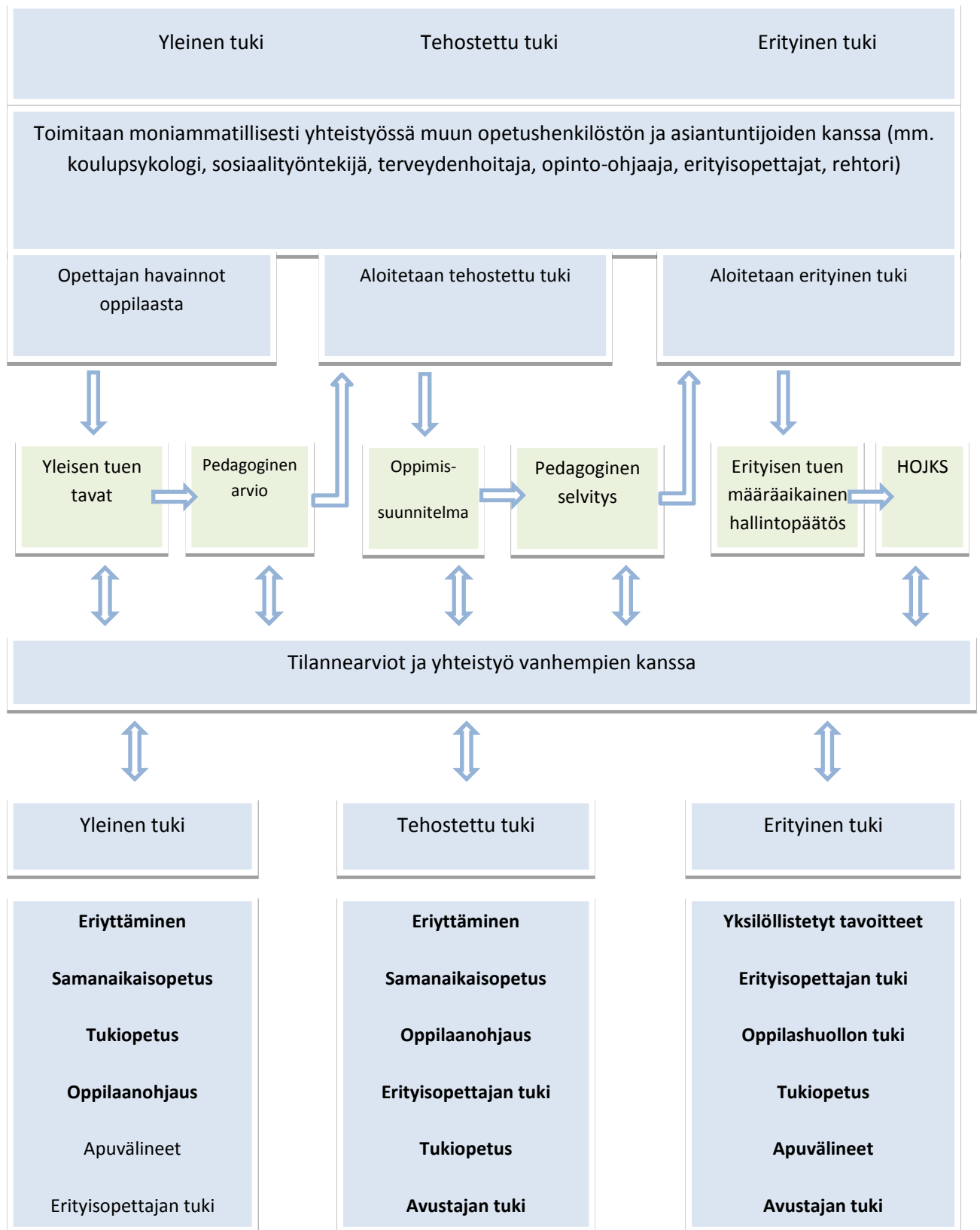
Oppimisen tuki on oppilaan subjektiivinen oikeus. Ensimmäisellä kehällä ovat arjen työtä oppilaan tukemisessa tekevät opettajat ja koulunkäyntiavustajat. Opettajat vastaavat oppilaan tuesta ensi vaiheessa. Koulunkäyntiavustaja voi olla luokan yhteinen tai oppilaan henkilökohtainen tuen antaja arjen tilanteissa.

Toisella kehällä on muu opetushenkilöstö kuten erityisopettaja ja yläkoulun opinto-ohjaaja. Seuraava kehä koostuu muista asiantuntijoista, joita koulussa ovat koulupsykologi, kuraattori, terveydenhoitaja ja koululääkäri. Asiantuntijat toimivat kukin oman pääasiallisen tehtävänsä ja osaamisensa mukaan. He arvioivat oppilaan tuen tarpeen, suunnittelevat hänelle annettavaa tukea ja oppilaan tarpeiden mukaan voivat myös osallistua tuen järjestämiseen ja käytännön toteuttamiseen. Asiantuntijoita voi myös konsultoida oppilaan oppimisen ja koulukäynnin tukemisessa.

Oppilaan tuen järjestämisestä vastaa rehtori. Hän on seuraavalla kehällä yhdessä niiden henkilöiden kanssa, jotka ovat tarvittaessa mukana oppilaan tuen tarpeen

arvioinnissa, suunnittelussa ja toteuttamisessa. Rehtori tekee päätöksen erityisen tuen tarpeesta ja huolehtii, että oppilas saa tarvitsemansa tuen. Tukitoimet laajenevat oppilashuoltoryhmän jälkeen seuraavalle kehälle oppilaan tuen tarpeen mukaan.

Oppilaan pedagogisen tuen prosessikaavio

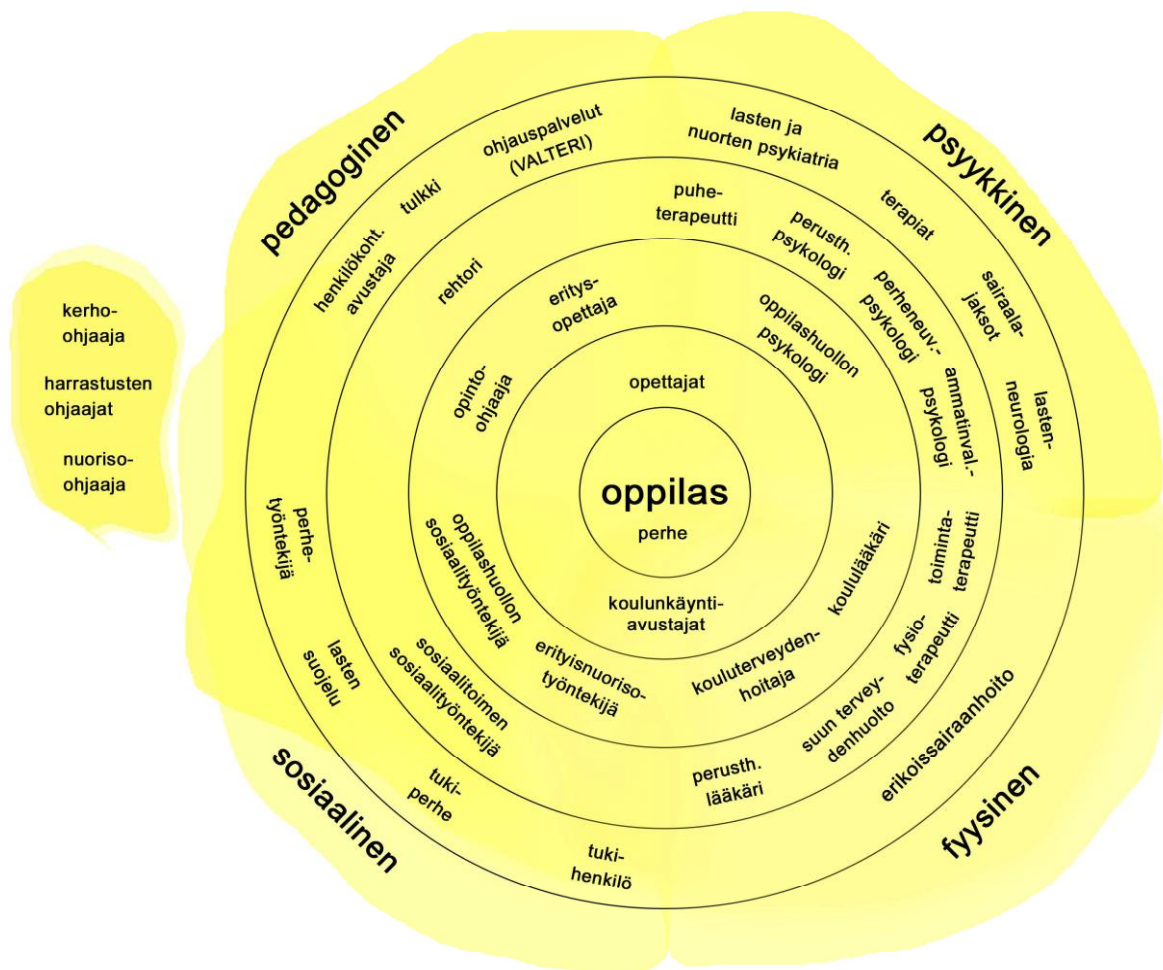

Kuvio 4. Tuen prosessikaavio. Tukitoimien vaiheittainen eteneminen ja siihen liittyvät toimenpiteet ja dokumentointi.

Yhteistyö vanhempien kanssa

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen on sekä koulun että kodin vastuulla. Voidakseen seurata lapsensa edistymistä ja tukea hänen oppimistaan vanhemmat tarvitsevat tietoa tavoitteista ja menetelmistä, joilla oppimista voi tukea kotona. Vanhempien on tärkeää saada myös tietoa koulun tavoista tukea oppilasta. Tiedon antaminen on opettajien tehtävä. Opettaja voi tiedottaa oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen liittyvistä seikoista esimerkiksi vanhempainilloissa, koulun tai luokan kotisivulla tai huoltajalle henkilökohtaisesti. Opettaja huomaa oppilaan tuen tarpeen usein hänen osaamisensa tai koulunkäyntinsä pulmina. Huoltajalla on oikeus saada välitön tieto opettajan havaitsemasta oppilaan tuen tarpeesta, jolloin tukitoimet voidaan aloittaa mahdollisimman varhain.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö

Kuvio 5. Oppimisen ja koulunkäynnin monialainen tuki Keuruulla

Oppilas ja hänen perheensä ovat toiminnan keskiössä. Arjen työtä oppilaan tukemisessa tekevät opettajat ja koulunkäyntiavustajat. Seuraavalla kehällä on oppimisen tuen monialaisen ryhmän keskeinen henkilöstö, erityisopettaja, yläkoulun opinto-ohjaaja, koulupsykologi, sosiaalityöntekijä, terveydenhoitaja ja koululääkäri. Oppimisen tuen ryhmässä asiantuntijat toimivat kukin oman pääasiallisen tehtävänsä ja osaamisensa mukaan. He arvioivat oppilaan tuen tarpeen, suunnittelevat hänelle annettavaa tukea ja oppilaan tarpeiden mukaan

voivat myös osallistua tuen järjestämiseen ja käytännön toteuttamiseen. Oppimisen tuen ryhmän monialainen tuki kattaa oppilaalle tarjottavan pedagogisen, psyykkisen, sosiaalisen ja fyysisen tuen.

Oppimisen tuen ryhmän toiminnasta vastaa rehtori. Hän on seuraavalla kehällä yhdessä niiden henkilöiden kanssa, jotka ovat tarvittaessa mukana oppilaan tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tukitoimet laajenevat oppimisen tuen ryhmän jälkeen seuraaville kehille oppilaan tuen tarpeen mukaan.

Myös kerhotoiminta tukee oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Kerho- ja harrastustoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin, tukee erilaisten harrastusten viriämistä ja kehittää oppilaan luovaa toimintaa ja ajattelun taitoja sekä kannustaa omaehtoisuuteen, terveellisiin elämäntapoihin ja liikunnan lisäämiseen. Kerhotoiminta on vapaaehtoista. Kouluilla on kerhotoimintaa. Kerhotoimintaa järjestävät myös kaupungin nuorisotoimi ja seurakunnat. Keuruulla aamu- ja iltapäiväkerhojen toiminta on yhdistysten (4H, MLL) järjestämää toimintaa.

Varhainen puuttuminen, ennaltaehkäisevä työ ja seulonta tuen järjestämiseksi

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan sekä tuen tarjoamista lapsen varhaisvuosina että tuen tarjoamista mahdollisimman nopeasti ongelmien ilmaannuttua missä tahansa lapsen tai nuoren elämänvaiheessa. Tuen tarpeen varhainen havaitseminen ja tuen turvaaminen lapselle tai nuorelle estää ongelmien syvenemisen ja pitkittymisen. Myös oppimisen esteiden ennaltaehkäiseminen on keskeistä. Tuen saumaton jatkuminen on tärkeää mm. oppilaan itsetunnon ja koulumotivaation takia.

Varhainen puuttuminen perustuu useimmiten lasta ja nuorta lähellä olevien henkilöiden huoleen. Opettajien keskinäinen yhteistyö ja salassapidon rajoissa kulkeva tiedonsiirto auttavat huomaamaan ja huomioimaan tuen tarpeessa olevat oppilaat. Keskustelu vanhempien kanssa on tärkeä osa tiedonsiirtoa ja varhaista puuttumista. Oppilas voi myös itse olla mukana hänen asioistaan puhuttaessa, jolloin hän saa palautetta koulutyöstään ja tietoa asetetuista tavoitteista.

Varhaisen puuttumisen kannalta tärkeää tietoa saadaan myös luokanopettajan, aineenopettajien ja erityisopettajien havainnoista, erilaisista testauksista ja kyselyistä sekä terveydenhoitajan tutkimuksista. Aktiivinen oppilaan koulumenestyksen ja poissaolojen seuranta, kiusauskyselyt, koulutyöhön liittyvät seulontalomakkeet ja terveystarkastukset voivat toimia varhaisen puuttumisen seulana ja ennaltaehkäisevänä työnä. Lisäksi koulukohtaisissa oppilashuollon suunnitelmissa on omat painotuksensa varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevän työn osalta.

2. YLEINEN TUKI

Yleisen tuen tarkoituksena on puuttua oppimisen ja koulunkäynnin pulmiin heti niiden ilmetyä. Yleinen tuki on pääasiassa luokan- ja aineenopettajan sekä muiden oppilaan opetuksesta ja/ tai ohjauksesta vastaavien henkilöiden antamaa, usein tilapäistä tukea. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Useimmat oppilaat tarvitsevat yleistä tukea jossain koulunkäynnin vaiheessa esim. poissaolojen, sairauden tai muiden oppimista heikentävien syiden takia.

Oppilaiden koulunkäyntiä ja oppimista tukevia yleisen tuen työmuotoja ovat mm.

- eriyttäminen,
- tukiopetus,
- oppilaan ohjaus,
- samanaikaisopetus,
- tiimiopetus ja
- osa-aikainen tai konsultoiva erityisopetus.

Yleisen tuen vaiheessa työtapoja kehitetään vastaamaan oppilaan tarpeita siten, että

- parannetaan ja vaihdellaan oppimisympäristöjä,
- käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä,
- tuetaan oppilaan oppimista ja
- tiivistetään eri toimijoiden yhteistyötä.

Luokanopettaja tekee koulun arjessa huomioita oppilaiden oppimisesta ja mahdollisista tuen tarpeista ja konsultoi tarvittaessa muita asiantuntijoita. Erityisopettajien koko luokalle tekemät kartoitukset ja seulonnat ovat yleisen tuen keinoja löytää varhain tuen tarpeessa olevat oppilaat ja siten puuttua mahdollisimman varhain heidän oppimisvaikeuksiinsa.

Opetus ja kasvatus järjestetään yhteistyössä huoltajien kanssa. Huoltajille annetaan tietoa oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvissä asioissa ja niiden soveltamisesta koulun arjessa. Koulun henkilöstö on yhteydessä huoltajiin heti, jos oppilaalla ilmenee ongelmia oppimisessa tai koulunkäynnissä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

YLEINEN TUKI: tilapäistä tuen antamista

Pedagogiset asiakirjat	- tuki ei edellytä pedagogisten asiakirjojen laadintaa - oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää tarvittaessa osana yleistä tukea
Tutkimukset	- ei edellytä erillisiä tutkimuksia

3. TEHOSTETTU TUKI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen portailta voidaan edetä oppilaan tuen tarpeen muuttuessa vähäisemmästä tuesta laajempaan tai laajemmasta vähäisempään tukeen. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun oppilas tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja. Tehostettua tukea voidaan antaa myös silloin, kun erityisen tuen toimenpiteitä ei enää tarvita ja tukea voidaan keventää. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostettu tuki rakentuu perusopetuksen yleisen tuen muodoille ja käytössä oleville tukikäytänteille (mm. kodin ja koulun yhteistyö, ohjaus, joustavat ryhmittelyt, eriyttäminen, tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus). Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä.

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu oppilaalle laadittavaan pedagogiseen arvioon. Oppilaan opettaja tai opettajat laativat arvion yhdessä. Tarvittaessa apuna käytetään muita asiantuntijoita. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, voidaan niitä hyödyntää huoltajan luvalla arvion laadinnassa. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen oppimisen tuen moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä.

Pedagogisen arvion käsittelyn jälkeen oppilaan opettaja tai opettajat sekä tarvittaessa muut asiantuntijat laativat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa tehostetun tuen oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, voidaan niitä hyödyntää huoltajan luvalla oppimissuunnitelman teossa. Samalla sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkastamisen aikataulusta. Oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostetun tuen aikana oppilaan ja huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

TEHOSTETTU TUKI: säännöllinen tuen tarve tai samanaikainen usean tukimuodon tarve	
Pedagogiset asiakirjat (laatija)	<ul style="list-style-type: none"> - pedagoginen arvio (opettaja tai opettajat, tarvittaessa muut asiantuntijat apuna) <ul style="list-style-type: none"> • käsitellään moniammatillisesti oppimisen tuen ryhmässä - tehostetun tuen oppimissuunnitelma (opettaja tai opettajat, tarvittaessa muut asiantuntijat apuna, oppilas ja huoltajat)
Tutkimukset	- ei edellytä erillisiä tutkimuksia

4. ERITYINEN TUKI

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei muuten toteudu riittävästi. Erityisen tuen tavoitteena on oppilaan kokonaisvaltainen oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen siten, että hän voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saada pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Erityisen tuen tehtävänä on myös vahvistaa oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja oppimisen iloa sekä kannustaa häntä ottamaan edellytystensä puitteissa vastuuta opiskelustaan.

Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta opetuksesta ja muista oppilaan tarvitsemista perusopetuslain mukaisista tukimuodoista. Erityinen tuki suunnitellaan oppilaalle henkilökohtaisesti ja yksilöllisesti käyttämällä joustavasti ja tarpeen mukaan erilaisia tukimuotoja.

Erityisen tuen vaiheessa oppiaineiden sisältöjä voidaan yksilöllistää. Tällöin hänen arviointinsa perustuu oppilaan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), jossa oppimisen tavoitteet ja sisällöt sekä oppilaan saamat tukitoimet on määritelty. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden mukaan.

Pedagogisen selvityksen laatiminen

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä on oppilaasta tehtävä pedagoginen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatija määrittää Keuruun kaupungin sivistyslautakunnan delegointisäännössä. Pedagogisen selvityksen laatimista varten rehtori hankkii 1) oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä sekä 2) oppimisen tuen moniammatillisen ryhmän yhteistyönä tekemän kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Näiden selvitysten pohjalta rehtorin määräämä viranhaltija laatii kirjallisen arvon oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvon muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on aiemmin saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutumissuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Pedagogista selvitystä täydennetään tarvittaessa psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi on asiasta tehtävä kirjallinen päätös. Päätöksen tekijästä määrätään Keuruun kaupungin sivistyslautakunnan delegoimisäätönsä seuraavasti:

- **rehtori** tekee ja tarkistaa perusopetuslain 17 § 2 mom:n tarkoittaman erityisen tuen päätöksen oman koulun oppilaan osalta, kun siihen ei liity pääsääntöinen sijoittaminen toiseen kouluun
- **sivistysjohtaja** tekee perusopetuslain 17 § 2 mom:n tarkoittaman erityisen tuen päätöksen, kun siihen liittyy oppilaan sijoittaminen toiseen kouluun
- **sivistyslautakunta** tekee perusopetuslain 17 § 2 mom:n tarkoittaman erityisen tuen päätöksen, mikäli huoltaja sitä vastustaa.

Päätös tehdään pohjautuen pedagogiseen selvitykseen sekä mahdolliseen psykologiseen tai lääketieteelliseen asiantuntijalausuntoon tai sosiaaliseen selvitykseen. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida muuten antaa.

Huoltajaa on aina kuultava päätöstä tehtäessä. Päätös tarkistetaan tarvittaessa, mutta ainakin välittömästi 2. vuosiluokan jälkeen ja ennen oppilaan siirtymistä 7.luokalle (PoL17§), käytännössä 6.luokalla. Päätöksen tarkistaminen tapahtuu samoin kuin päätöksen tekeminen. Opettaja tiedottaa huoltajille päätöksen tarkistamisesta, jolloin huoltajilla on oikeus ilmaista mielipiteensä. Jos erityisen tuen tarvetta ei enää ole, tehdään päätös erityisen tuen lopettamisesta. Tällöin oppilaalle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), joka on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Suunnitelmassa tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. Jos oppilas on aiemmin saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja

HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutumissuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) tulee laatia kolmen kuukauden kuluessa erityisen tuen päätöksen tekemisestä. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma valmistellaan tarvittavilta osin monialaisena yhteistyönä. Suunnitelman laatimisessa ovat mukana oppilaan yksilöllisestä tilanteesta riippuen oppilas itse sekä huoltaja, asianomaiset opettajat ja koulunkäyntiavustaja, terapeutit, oppilashuollon edustaja ja muut mahdolliset oppilaan tukemisessa mukana olevat asiantuntijatahot. Alakoulussa luokanopettaja/ erityisluokanopettaja ja yläkoulussa aineenopettaja/ luokanvalvoja yhteistyössä erityisopettajan kanssa toimivat HOJKS -palaverien koollekutsujana ja vastaavat oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tekemisestä ja opetusjärjestelyistä. Asiakirjojen valmistelu on oppilaan pääasiallisen opettajan tai luokanvalvojan vastuulla. Hän lähettää allekirjoitetut lomakkeet liitteineen rehtorille. Hän vastaa myös HOJKSin päivittämistä ja kokousten koollekutsumisesta sovitusti.

Opetuksen sisällöt, pedagogiset menetelmät ja muut tarvittavat tukitoimet kirjataan laajasti henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan. Opetettavien aineiden yksilöllistämistä päätetään erityisen tuen päätöksessä, mutta yksilöllistettyjen aineiden oppimääriä koskevat tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin perusteet selostetaan HOJKSissa. HOJKS voi olla etenkin vaikeavammaisten kohdalla toiminta-aluekohtainen tavoitesuunnitelma. HOJKS on joustava ja sitä muutetaan, jos oppilaan tuen tarve tai opetuksen tavoitteet muuttuvat. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman seuranta ja arviointi on ensisijaisesti oppilaan opetuksesta vastaavan opettajan vastuulla. HOJKS tarkistetaan ja päivitetään vähintään kerran lukuvuodessa lukuvuoden vaihtuessa ja tarvittaessa lukuvuoden aikana.

Oppimäärän yksilöllistämiseen ja opetuksesta vapauttamiseen liittyvät toimet

Peruskoulussa olevan oppilaan oppimäärä oppiaineissa voi olla yleinen tai yksilöllistetty. Kaikkien oppilaiden opetus tulee järjestää heidän ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti (PoL 3§). Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Oppilaan opiskelua tuetaan ensisijaisesti tukiopetuksella, opetusta eriyttämällä, osa-aikaisella erityisopetuksella ja avustajapalveluin. Jos oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita, oppimäärä voidaan yksilöllistää.

Aloitteen oppimäärän yksilöllistämiseksi voivat tehdä opettajat tai huoltaja. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä. Ennen sitä kuullaan oppilasta ja tämän huoltajaa ja huoltajalle selvitetään yksilöllistämisen mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin. Keskeistä on oppilaan koulumotivaation ja itsetunnon vahvistaminen, jotta hän saa suoritukseksi oppivelvollisuuden ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen.

Erityisen tuen päätöksen perusteena on pedagoginen selvitys, joka laaditaan opettajien, huoltajien, oppilaan ja tukitoimista vastanneiden asiantuntijoiden yhteistyönä. Pedagoginen selvitys sisältää perustellun arvion yksilöllistettävästä aineesta tai aineista. Käytetyt tukitoimet ja niiden vaikutus kirjataan osaksi pedagogista selvitystä. Pedagoginen selvitys esitetään oppimisen tuen ryhmälle. Erityisen tuen päätöksen tekijästä päätetään Keuruun kaupungin delegointisäännössä.

Yksilöllistäminen voi koskea yhtä tai useampaa oppiainetta. Oppimäärät määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa, joka laaditaan erityisen tuen toimeenpanemiseksi. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet, sisällöt ja seuranta kirjataan henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan (HOJKS).

Mikäli oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan oppimista tulee tarkoin seurata. Mikäli siinä tapahtuu selkeää edistymistä, hänellä tulee olla mahdollisuus palata yleisopetuksen piiriin, jolloin yksilöllistäminen puretaan. Yksilöllistämisen purkamisesta tehdään uusi erityisen tuen päätös pedagogisen selvityksen ja oppimisen tuen ryhmän käsittelyyn perustuen.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Oppiaineen opiskelun vapauttamisesta tekee rehtori hallintopäätöksen. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä (Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.). Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan 1-2 -vuotinen esiopetus voidaan Keuruulla toteuttaa esiopetuksen ryhmässä, esiopetuksen erityisryhmässä ja/tai perusopetuksen ryhmässä. Perusopetus järjestetään erityisluokassa tai yleisopetuksessa. Esi- ja alakouluikäisten erityisluokat toimivat Keuruun ala-asteen yhteydessä ja yläkouluikäisten erityisluokkia on sekä Keuruun ala-asteen yhteydessä että Keuruun yhteiskoulun yläkoululla. Erityisen tuen tarpeessa olevan oppilaan perusopetus voidaan toteuttaa yleisopetuksen yhteydessä, erityisopetuksen pienryhmässä tai -luokassa. Pidennetyn

oppivelvollisuuden piiriin kuuluvalla oppilaalla laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämisen suunnitelma (HOJKS).

Ajantasainen tieto oppilaan tilanteesta ja hänen tarvitsemastaan tuesta on olennaista kaikille hänen kanssaan toimiville ja sen siirtymiseen varsinkin nivelvaiheissa on kiinnitettävä huomiota. Esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheessa tiedot siirretään esiopetuksesta perusopetuksen vastuupettajalle.

Pidennetyin oppivelvollisuuden piiriin kuuluvan oppilaan kuntoutukseen osallistuvat terapeutit suunnittelevat ja järjestävät tukitoimensa kukin oman erityisosaamisensa mukaan. Tukitoimet suunnitellaan niin, että opetus ja oppilaalle järjestettävät terapiat sekä muut tukitoimet muodostavat oppilaan arkea tukevan kokonaisuuden. Opetuksen ja tuen suunnittelu tapahtuu yhteistyössä oppilaan huoltajan kanssa. Huoltajaa informoidaan pidennetyin oppivelvollisuuden toteutusvaihtoehdoista. Huoltajan ja oppilaan kanssa keskustellaan ja huoltajalle annetaan lisäksi mahdollisuus kirjallisesti esittää kantansa erityisen tuen päätöksestä ja HOJKS:sta. Oppilasta kuullaan sen mukaan kuin hänellä on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä.

Pidennetyin oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin. Oppiainekokonaisuudet ja/tai osa-alueet määritellään kunkin oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisen suunnitelmassa (HOJKS).

Yleistavoitteena on se, että pidennetyin oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat voisivat saada perusopetuksen oppimäärän mahdollisimman laajasti suoritetuksi, jotta jatko-opintoihin siirryttäessä he olisivat samassa asemassa muiden oppilaiden kanssa.

Oppilaan tarve pidennettyin oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyin oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyin oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus järjestetään oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Oppilaan iästä ja tilanteesta riippuen opetus järjestetään päiväkodissa, Keuruun ala-asteen yhteydessä tai jossakin muussa oppilaalle soveltuvaksi katsotussa paikassa.

Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Pedagogista selvitystä ei tehdä, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei kehitysvamman vuoksi voida antaa muuten kuin toiminta-alueittain (perusopetuslain muutos 17§). Toiminta-alueittain opiskelevalle oppilaalle laaditaan aina henkilökohtainen opetuksen järjestämisen suunnitelma (HOJKS), jossa toiminta-alueisiin liittyvät tavoitteet, sisällöt ja menetelmät kuvataan tarkemmin. HOJKS:aan kirjataan oppilaalle suunnitellut erityisen tuen tavat, vastuut niiden järjestämisestä, arviointi ja seuranta. HOJKS laaditaan moniammatillisena yhteistyönä ja yhdessä oppilaan huoltajan/ huoltajien kanssa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

ERITYINEN TUKI	
Pedagogiset asiakirjat (laatija) ja hallinnolliset päätökset (laatija)	- Pedagoginen selvitys (rehtorin määräämä viranhaltija) - Erityisen tuen päätös (sivistyslautakunnan delegointisäännön mukainen viranhaltija) - Hojks (monialaisena yhteistyönä, pääasiallinen vastuu luokanopettajalla/luokanvalvojalla)
Tutkimukset	- Psykologiset ja/tai lääketieteelliset selvitykset tarvittaessa
Päätösten tarkistaminen	- Erityisen tuen päätös tarkistetaan tarvittaessa, mutta vähintään 2.vuosiluokan jälkeen ja ennen oppilaan siirtymistä 7. luokalle

5. PERUSOPETUSLAISSA SÄÄDETYT TUKIMUODOT

Tukiopetus

Tukiopetuksella pyritään ehkäisemään oppimisvaikeuksia ja tukemaan oppilasta tilapäisissä opiskeluvaikeuksissa. Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, mutta tukiopetusta voidaan myös huoltajan tai oppilaan aloitteesta.

Tukiopetuksen toteuttamisesta päättää ja vastaa opettaja. Tukiopetusta antavat luokanopettajat, aineenopettajat ja erityisopettajat. Tukiopetusta annetaan joko oppituntien aikana tai oppituntien ulkopuolella. Tukiopetusta voidaan antaa yksilöllisesti tai pienryhmässä.

Opettaja tiedottaa oppilaan huoltajalle tukiopetuksen aloittamisesta ja käytännön järjestelyistä. Kodin kanssa yhteistyössä pyritään sopimaan tukiopetukselle asetetut tavoitteet ja käytännön järjestelyt sekä ajanjakso, jolloin tukiopetusta oppilaalle annetaan.

Osa-aikainen erityisopetus

Keuruulla osa-aikaista erityisopetusta järjestetään esiopetuksesta alkaen kaikilla perusopetusta antavilla kouluilla. Lukion erityisopetuksesta huolehditaan tarpeen mukaan. Oppilaan tuen tarve voi ilmetä missä koulunkäynnin vaiheessa tahansa.

Osa-aikaisella erityisopetuksella pyritään vastaamaan tuen tarpeeseen mahdollisimman pian, ilmenipä tuen tarve esiopetuksessa, alakoulussa tai yläkouluvaiheessa. Painopiste osa-aikaisessa erityisopetuksessa on varhaisessa tuessa ja siten alakoulun alaluokilla.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan muun opetuksen yhteydessä opettajan ja erityisopettajan samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Ehdotuksen osa-aikaisen erityisopetuksen aloittamisesta voivat tehdä oppilas, huoltaja, opettaja, erityisopettaja ja/tai oppimisen tuen ryhmä.

Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisestä kullakin koululla ja osa-aikaisen erityisopetuksen toimintatavoista tiedotetaan huoltajille. Oppilaalle annettavasta tuesta tiedotetaan kirjallisella tiedotteella, palaverissa, vanhempainilloissa, koulun kotisivuilla tai muilla tavoin. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikainen erityisopetus osana yleistä tukea

Koulunkäynnin alkuvaiheessa pyritään kasvun ja oppimisen riskitekijöiden varhaiseen tunnistamiseen ja ennaltaehkäisemiseen. Keuruulla on luotu luottamukselliset rakenteet tiedonsiirroille koulunkäynnin kaikkiin nivelvaiheisiin. Tämä mahdollistaa osa-aikaisen erityisopettajan ennaltaehkäisevään ja varhaiseen puuttumiseen liittyvän työskentelyn jo yleisen tuen aikana.

Kouluuntulovaiheessa erityisopettaja kartoittaa oppilaiden puuehäiriöt ja kielellisen kehityksen. Pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen aikana puheterapiaa saaneet lapset siirtyvät kouluuntulovaiheessa erityisopettajan puheopetukseen. Koulun puheopetusta annetaan sitä tarvitseville pääasiassa kahden ensimmäisen kouluvuoden aikana. Huoltajien sitoutuminen säännölliseen kotiharjoitteluun on merkityksellistä oppilaan edistymiseksi.

Lapset, joilla on laajempia kielellisiä häiriöitä ja jotka tarvitsevat pitkäkestoista puheterapiaa, ovat yleensä ohjautuneet puheterapiaan jo ennen kouluikää ja he jatkavat seututerveyskeskuksen tai KELAn järjestämässä puheterapiassa. Yläkoululaisilla on mahdollisuus saada seututerveyskeskuksen puheterapeutin ohjausta.

Oppilaiden iän karttumisen myötä opetuksen ohjauksellista ja dialogista otetta lisätään. Oppilaita ohjataan tiedostamaan omia oppimistyylejään ja vahvuuksiaan sekä soveltamaan niitä opiskelussaan. Osa-aikainen erityisopetus yleisen tuen aikana on tilapäistä. Yleisen tuen vaiheessa oppilaalle voidaan tehdä oppimissuunnitelma.

Osa-aikainen erityisopetus osana tehostettua tukea

Kun oppilaan tuen tarve todetaan jatkuvaksi, osa-aikainen erityisopetus voidaan suunnitella osaksi hänelle järjestettävää tehostettua tukea ja sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan oppimissuunnitelmaan. Tehostettua tukea suunnitellaan ja annetaan opettajien yhteistyönä. Tällöin oppilas saa säännöllisesti erityisopettajan tukea ja yhteistyö huoltajien ja opettajan kanssa tiivistyy. Osa-aikainen erityisopettaja osallistuu pedagogisten arvioiden ja oppimissuunnitelmien tekemiseen.

Alkuopetuksen aikana erityisopetusta suunnataan etenkin äidinkielen ja matematiikan taitojen kehittämiseen, myöhemmin opiskelun tukemista voidaan laajentaa myös muiden oppiaineiden ja aihepiirien suuntaan. Tehostetun tuen aikana oppimista tukevat yksilölliset tehtävät sekä eriyttävän materiaalin käyttö yleistyy. Oppilaalle sekä huoltajille selvitetään ja perustellaan niiden merkitys ja eriyttävän materiaalin käyttämisen vaikutus kokeisiin ja sitä myötä arviointiin.

Onnistumisen kokemukset, motivaation ja itsetunnon säilyminen sekä oppilaan emotionaalisiin tarpeisiin vastaaminen ovat osa-aikaisen erityisopetuksen tärkeitä tavoitteita tehostetun tuen vaiheessa.

Osa-aikainen erityisopetus osana erityistä tukea

Erityisen tuen vaiheessa osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan osaksi hänen tukemistaan, esimerkiksi yleisopetuksen ryhmässä ja se kirjataan oppilaan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS). Osa-aikainen erityisopettaja osallistuu pedagogisten selvitysten ja HOJKS:ien tekemiseen. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on tiivistä varsinkin tehostetun ja erityisen tuen vaiheissa, jolloin heidän kanssaan sovitaan myös työnjakoa oppilaan tukemisessa.

Erityisopetus Keuruulla

Erityisopetuksen antamisesta ja järjestämisestä päätetään erityistä tukea koskevan päätöksen yhteydessä. Erityisen tuen päätöksen tekemisen jälkeen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS, johon kirjataan oppilaan yksilölliset opetusjärjestelyt ja hänelle järjestettävä tuki. Erityisopetus on osa oppilaalle järjestettyä erityistä tukea.

Erityisen tuen päätöksen saaneen oppilaan erityisopetus voidaan järjestää yksilöllisesti oppiaineittain tai toiminta-alueittain tai näitä yhdistelemällä. Jokaisen erityisen tuen päätöksen saaneen oppilaan kohdalla oppiaineen yksilöllistämistä päätetään oppiainekohtaisesti.

Erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden opetus pyritään Keuruulla järjestämään oppilaan lähikoulussa perusopetuslain hengen mukaisesti. Oppilaan opiskelutavasta ja -paikasta päätetään hänen henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisen suunnitelmassaan (HOJKS). Järjestelyt rakennetaan kullekin oppilaalle yksilöllisesti ja joustavasti.

Erityisopetus on olennainen osa koulun tarjoamia erityisen tuen palveluja. Oppilaan kokonaisvaltaiseen tukemiseen osallistuvat myös yleisopetuksen

opettajat ja muut asiantuntijat. Kokonaisvaltaisuus merkitsee koulun eri toimijoiden ja huoltajien saumatonta yhteistyötä, jossa huolehditaan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tarpeista.

Mikäli oppilaan erityisen tuen tarve on sellainen, ettei tukea voida järjestää lähikoulussa tai muun koulun yleisopetuksen ryhmässä, oppilas opiskelee erityisopetuksen opetusryhmässä. Erityisopetuksen opetusryhmiä on Keuruun ala-asteen ja Keuruun yhteiskoulun yläkoulun yhteydessä. Kehitysvammaisten pidennetyn oppivelvollisuuden opetusryhmät toimivat Keuruun ala-asteen tiloissa. Oppilas voidaan myös sijoittaa sellaiseen erityisopetukseen erikoistuneeseen kouluun, jossa hänen kasvun ja oppimisen kannalta paras asiantuntemus ja oppilashuoltopalvelut.

Opetusryhmän koosta määrätään asetuksella. Pienemmällä ryhmäkoolla halutaan taata oppilaille mahdollisuus yksilölliseen tukeen. Opetustoimi vastaa koulu- ja luokkakohtaisista apuväline- ja avustajapalveluista. Oppilaiden kuntoutuksessa ja henkilökohtaisten ohjaus- ja tukipalvelujen järjestämisessä tehdään yhteistyötä Keski-Suomen Seututerveyskeskuksen, KELAn ja/tai kaupungin sosiaalitoimen kanssa. Ohjauspalveluja voidaan hankkia ostopalveluina esimerkiksi VALTERI – erityisen tuen palveluverkostosta tai oppimisen tutkimus- ja kuntoutuskeskuksista (mm. Niilo Mäki Instituutti). Sairaiden ja vammaisten lasten ohjauspalveluja saadaan kehitysvammaisten kuntoutusneuvola KEVAsta, keskussairaaloista ja yliopistollisista sairaaloista.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Tukea suunnitellaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan itsearvioinnilla tai keskustelemalla oppilaan kanssa selvitetään oppilaan mielipide ja asenne oppimiseen sekä pyritään antamaan hänelle vastuuta omasta oppimisestaan. Kun oppilaalle rakennetaan erityistä tukea, oppilas osallistuu siihen aktiivisesti ja hänen näkemyksensä pyritään ottamaan huomioon. Oppilaan kuuleminen on osana pedagogisen selvityksen lomaketta. Samoin kuullaan oppilasta suunniteltaessa hänelle oppimisen ja koulunkäynnin erityistä tukea.

Huoltajaa kuullaan ennen erityisen tuen päätöksen tekoa. Huoltaja ilmaisee näkemyksensä tuen tarpeesta ja sen järjestämisestä ja se kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Pedagoginen selvitys laaditaan huoltajan osalta ennen oppimisen tuen ryhmän kokousta, jollei huoltaja osallistu siihen. Huoltaja osallistuu oppilaan henkilökohtaisen oppimissuunnitelman laadintaan.

On tärkeää, että huoltaja on tietoinen oppilaan koulutilanteesta ja hänelle suunnitellusta tuesta, jolloin hän voi sitoutua omalta osaltaan oppilaan tukemiseen. Koulun ja kodin yhteistyössä opettaja on aktiivinen aloitteentekijä ja huolehtii siitä, että huoltajalla on aina viimeisin tieto oppilaan koulutilanteesta. Huoltajan kanssa voidaan pitää yhteyttä monin eri tavoin, mm. puhelimitse, sähköpostilla ja wilman kautta.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla.

Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen, muuhun fyysiseen tarpeeseen tai oppimisen erityistarpeisiin. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea ja arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Työn- ja vastuunjaon on oltava selkeä.

Rehtori päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä annettujen resurssien puitteissa. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalla oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.